

زندگی نامه شحات محمد انور از قاریان قرآنی

«زینت قرآن، لحن خوش است.» این سخن معروف از رسول اکرم (ص) گویای این مطلب است که قرآن کریم، این کتب هدایت‌گر انسان، باید با لحن خوش و زیبا خوانده شود؛ چنانکه تلاوت‌کننده قرآن بتواند معانی و معارف قرآنی را در قالب الحان زیبا و دلنشین به مستمع القا کند.

افراد بسیاری از نژادها و مناطق مختلف جهان نیز در مسیر این فرمایش رسول مکرّم اسلام (ص) قدم برداشته و تلاش‌ها کرده‌اند؛ به‌خصوص مصریانی که سال‌هاست قرآن با پوست و خوشان آمیخته شده و به تعبیر برخی از استادان، وقتی قرآن از لبان آنها تراوش می‌کند گویی هم‌اینک در حال نازل شدن است. اما از میان قراء مصری، تعداد معدودی سرآمد و شاخص‌تر از بقیه هستند. کسانی که صوت، لحن و تجوید را در بهترین شکل ممکن با هم در آمیخته‌اند تا این الفاظ آسمانی به زیبایی هر چه تمام‌تر به گوش جهانیان برسد. در این فهرست، چند نفوی از جمله مصطفی اسماعیل و عبدالباسط و منشاوی جزو سردمداران هستند. بی‌شک استاد شحات محمد انور را هم می‌توان پس از آنها برشمرد. در تاریخ یک ژوئیه 1950 میلادی، جهان اسلام میزبان یکی دیگر از حنجره‌های طلایی تلاوت قرآن شد. در این روز بود که استاد شحات محمد انور در روستای دور افتاده «کفر الوزیر» استان قهاییه کشور مصر در خانواده‌ای کج‌جمعیت دیده به جهان گشود. حدود سه ماه پس از تولد وی، پدرش وفات یافت تا این کودک، روزگار را با همه شیرینی‌ها و تلخی‌هایش تجربه کند. او قرار است یکی از مشهورترین تلاوت‌کنندگان کلام خدا شود و از اکنون باید خود را آماده کند. زندگی‌نامه‌ی پس از فوت پدر، شحات محمد انور همراه با مادر و دایمی خود که یکی از استادان قرآن بود زندگی می‌کرد و در همین دوران، یادگیری و حفظ قرآن کریم را شروع کرد. او توانست در هشت‌سالگی قرآن را حفظ کند. دایمی وی، استاد حلمی محمد مصطفی، او را

در سن ده سالگی به یکی از روستاهای مجاور به نام «کفر المقام» برد تا تجوید قرآن را نزد استاد سید احمد فرارحی آموزش ببیند. از همین زمان بود که کشف استعداد فوق‌العاده وی توسط استادان، راه را برایش هموارتر کرد. به‌طوری که به دلیل شباهت صدا و ادای لحن وی با استادان معروف آن زمان، وی را استاد کوچک خطاب می‌کردند. استاد شحات محمد انور در 15 سالگی چنان توانمندی‌ای کسب کرده بود که می‌توانست قرآن را با اصول قرآنی آن و با لحن خوش تلاوت کند. وی در این دوران، دایمی خود را از دست داد و خود کفالت خانواده را بر عهده گرفت. از این رو مجبور بود به روستاهای شمال مصر برود و در ازای تلاوت، دستمزد بگیرد. استاد شحات هنگامی که 20 سالگی را پشت سر می‌گذاشت توانست در زمان بسیار اندکی از خود یک شخصیت قوی بسازد و در این امر آنچه خداوند در او از بلند نظری و عزت نفس و روشن‌بینی و هوش قوی به ودیعت گذاشته بود، او را کمک می‌کرد. تحصیلات آکادمیک خود را تا سال دوم در دانشگاه الازهر مصر ادامه داد. هنگامی که یکی از مدرسین دانشگاه صوت گرم و دلنشین او را شنید، به او پیشنهاد داد تا به جای ادامه تحصیل در دانشگاه، در رشته قرآن فعالیت کند. وی در 27 سالگی وارد صدا و سیمای مصر شد و تلاوت قرآن کریم را در رادیو و تلویزیون آغاز کرد. پس از آن بنا به تقاضای استاد عبدالباسط به عنوان ریاست انجمن قاریان مصر، به عضویت هیات رئیسه این انجمن منصوب شد. از آنجا که تلاوت قرآن کریم در سطوح قهرمانی به تلاش شبانه‌روزی و از جان گذشتگی نیاز دارد و به مرور زمان دستگاه صوتی بدن آسیب می‌بیند، استاد در اواخر عمر خویش به سرطان حنجره مبتلا شد که این مساله باعث شد تلاوت‌های استاد تقلیل یابد. همچنین وی چند بار برای معالجه به ایران سفر کرد که متأسفانه نتیجه‌ای نداشت. سرانجام استاد شحات محمد انور به عنوان یکی از قاریان برجسته جهان اسلام و پدیدآورنده سبکی نو در تلاوت همراه با تدبیر قرآن کریم، در 13 ژانویه سال 2007 میلادی مطابق با 23 دیماه سال 1386 شمسی در 57 سالگی دیار فانی را وداع گفت. خصوصیات فنی بهترین و شایسته‌ترین سبک‌های تلاوت قرآن کریم را باید در کلام معصومین بزرگوار جست‌وجو کرد. از آنجا که ارادت قاریان مصری به ائمه شیعیان به خصوص امام حسین (ع) بسیار زیاد است، استاد شحات انور با توجه به درسی که از مکتب این بزرگواران گرفته، رعایت تقوای الهی را بهترین سبک و روش تلاوت قرآن کریم می‌داند و اذعان می‌کند که تقوای الهی در قاری قرآن می‌تواند قلب و دل شنو‌نگان را تسخیر کند؛ بر همین مبناست که سبک استاد شحات به‌عنوان یکی از سبک‌های برتر قرآنت قرآن کریم شناخته شده است. تلاوت‌های استاد شحات را می‌توان به نوعی ادامه و تکمیل سبک و تلاوت‌های استاد محمود علی البنا دانست. همچنین رنگ و بوی خاصی از تلاوت‌های استاد عبدالصمد الزناتی در تلاوت‌های وی مشهود است. البته باید گفت شحات انور در تلاوت‌های خود از ویژگی‌ها و ضابطه‌هایی سود می‌برد که به طور معمول در تلاوت‌های دیگر قاریان صاحب‌سبک شاهد این ویژگی‌ها نیستیم و این امر باعث شده تا وی به عنوان یک قاری صاحب مکتب در تلاوت قرآن مطرح شود. شحات محمد انور برخلاف خیلی از قراء متقدم مانند مصطفی اسماعیل هیچ‌گونه اصراری بر پرداختن مفصل به مقام بیات در ابتدای تلاوت نداشت، بلکه در ابتدا چند فراز از شروع تلاوت خود را با بیات آغاز می‌کرد، آنگاه به‌طور معمول به مقام رست وارد می‌شد و پس از منظم کردن پرده‌های صوتی خود در مقام رست، به مقام‌های دیگر وارد می‌شد و آنگاه به‌طور مفصل به تلاوت گوشه‌های مختلف مقام‌های قرآنی می‌پرداخت. تلاوت سوره‌های تحریم و زلزال استاد شحات که در دوران جوانی و در مصر اجرا شده را می‌توان به عنوان معرف و شاخصه تلاوت‌های این استاد برشمرد. استاد شحات انور همچنین تبحر خاصی در پرداختن به مقام سبک یا سگاه دارد که به جرأت می‌توان گفت وی جزء معدود قاریانی است که به صورت تخصصی به اجرای این مقام در تلاوت‌های خود پرداخته و تمام گوشه‌ها و زوایای آن را اجرا کرده است. به هر روی، نقش تلاوت‌های استاد شحات انور را در شکل‌گیری سبک جدیدی از تلاوت‌های قاریان برتر جمهوری اسلامی ایران نمی‌توان نادیده گرفت. چرا که بعد از مصطفی اسماعیل، تلاوت‌های استاد شحات انور از تأثیرگذارترین تلاوت‌ها بر قرآنت‌های قاریان جوان ایرانی است. حتی با وجود اینکه استاد محمد صدیق منشاوی نیز در ایران مقلدان بسیاری دارد، ولی تأثیر کلی سبک استاد شحات انور را در قراء ایرانی بیشتر می‌بینیم. شاید سفرهای استاد به ایران یکی از دلایل این مدعا باشد. سفرهای استاد صوت زیبای مرحوم شحات انور باعث شد تا شهرت او در سراسر جهان گسترش یابد و هیچ قاره‌ای از دنیا نبود، مگر اینکه مرحوم شحات انور در بین سال‌های 1985 تا 1996 میلادی به آنها مسافرت کند. ایران، عربستان، انگلستان، آمریکا، آرژانتین، اسپانیا، فرانسه، برزیل، نیجریه، کامرون و کشورهای بسیار دیگر میزبان صوت دلنشین استاد شحات محمد انور در طول حیاتش بوده‌اند. استاد نیت خود از سفر به مناطق مختلف دنیا را جز رضای خداوند و به‌روزی مسلمین با استماع آیت کتب‌الله مجید نمی‌دانست و با این سفرها بود که بسیاری از غفلان را بیدار و باقرآن کریم آشنا کرد. فرزندان استاد استاد شحات محمد انور، دارای سه فرزند پسر و شش فرزند دختر بود که همگی آنها از جمله حفظان کل قرآن کریم به‌شمار می‌روند اما به ویژه دو تن از پسرانش را می‌توان آینده‌تلاوت کشور مصر برشمرد. با وجود اینکه هیچ‌کدام نمی‌توانند جای پدر را بگیرند، ولی در این بازار کهنه‌وق قاریان امروزی کشور مصر، انور شحات انور و محمود شحات‌انور غنیمت هستند. البته محمود توانسته گوی رقابت را از برادر خود بریاید و با صوت قوی و لحن پرانعطاف، حق پدر را تا حدودی ادا کند. نظر استادان و قاریان ممتاز شحات انور، از نظر بسیاری از اساتید ممتاز جهان هم به‌عنوان یکی از بهترین قاریان قرآن شناخته می‌شود. نگاهی به نظر بعضی از این استادان، خالی از لطف نیست. استاد سید محسن موسوی می‌توان گفت حتی چند استاد بزرگ مصری هم به اندازه مرحوم شحات انور در ایران تأثیر شگرفی برجا نگذاشته‌اند و این تأثیر فوق‌العاده، طوری است که همه قاریان ایرانی را تحت پوشش قرار می‌دهد. ضمن اینکه نوع کلام استاد شحات با موسیقی ایرانی نیز همخوانی دارد که در فراگیری آن بی‌تأثیر نبوده است. استاد احمد ابوالقاسمی طی اولین جلسه مجمع قاریان ایران در سال 1361 صدای استاد شحات در سالن پخش شد که همه را منقلب کرده بود و همگی پیگیری می‌کردند که نام این استاد قرآنت قرآن را بفرمهند یا نوار صدای وی را به دست آورند. در سال 1375 به همراه استاد شحات سفری به کشور لبنان داشتیم. در جلسه‌ای که در خانه شهیدی از شهدای حزب‌الله برگزار شد استاد شحات انور تلاوتی به یادماندنی انجام دادند که مشابه آن را بسیار کم شنیده‌ام. حتی بعد از جلسه هم هیچ فردی دوست نداشت سکوت جلسه را به هم بریزد. استاد محمد بسبونی مرحوم استاد شحات از صالحان و قاریان بسیار خوب مصری بود که برای رضای خدا تلاوت می‌کرد و خود صاحب مکتبی در قرآنت قرآن بود. ضمن اینکه دارای اخلاق نیکویی بود و همه قاریان مصر وی را دوست داشتند و احترام خاصی برای این استاد قائل بودند. به نظر بنده آن چیزی که باعث محبوبیت و اقبال به تلاوت‌های شحات محمد انور شد بحث تجدنگاری در اسلوب و سیستم تلاوت بود، زیرا نغمات اجرا شده در تلاوت‌های شحات انور همان نغمات و آهنگ‌هایی است که توسط دیگر قراء اجرا می‌شود، ولی سبک و سیاق متفاوت اجرای این مقامات و به اصطلاح به روز بودن تلاوت‌های استاد شحات، باعث گرایش قاریان جوان به سمت تلاوت‌های این استاد شده است. استاد غلاجرضا شامیوه بسیاری بر این باورند که پس از دوران طلایی قرآنت در مصر، یعنی عهد استادانی چون «مصطفی اسماعیل، کامل یوسف بیهیمی، محمود علی‌البنا، عبدالباسط محمد صدیق منشاوی و ابوالعینین شعیب» دیگر ما شاهد چهره‌های شاخصی در جهان قرآنت نخواهیم بود و ظرفیت‌های فنی و هنری موجود در قرآنت به‌طور کامل اشیاع شده است. اما مرحوم شحات انور با نبوغ ذاتی خود و با الهام از سبک‌های پیشین به‌ویژه سبک تلاوت مرحوم «عبدالصمد الزناتی» دست به ابداع و خلق شیوه‌ای نو و به تعبیر عربی آن، مدرسه جدیدی در تلاوت زد. استاد عبدالفتاح طروتی استاد شحات یکی از بندگان و ارسته‌ای بود که تأثیر زیادی را بر مردم مصر و کل جهان اسلام گذاشت و موج تأثیر وی در میان عامه مردم به این دلیل بوده است که آیت را متناسب با معنا تلاوت می‌کرد. استاد بیروز یاری گل قیل از آمدن استاد شحات به ایران، با صدای وی از طریق نوارهایی که در مصر و کشورهای حاشیه خلیج فارس ضبط شده بود آشنا شدم. حتی در ابتدا استاد را نمی‌شناختم و با توجه به نزدیکی سبک وی با موسیقی ایرانی تصور می‌کردم قاری، ایرانی است. یکی از آرزوهای من در آن دوران این بود که صدای استاد را در یک نوار با کیفیت مطلوب گوش کنم و چهره وی را از نزدیک ببینم. در سال 1382 برای اولین بار استاد را از نزدیک دیدم و نزد وی به تلاوت قرآن کریم پرداختم که بسیار مرا تشویق کرد. استاد مهدی دعاغله اکثر کسانی که زندگی شحات انور را مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌دهند، معتقدند که وفات پدر شحات انور باعث پیشرفت استاد شده است، زیرا باعث شده بر خود و استعدادهایش بیش از پیش تکیه کند و آنها را شکوفا سازد. در صحبت‌هایی که با مرحوم شحات انور داشته‌ام وی به انتشار نوارهای قرآنتش در سال 1970 اشاره می‌کند و می‌گوید: «بعد از انجام تست ورود به رادیو در بار اول پذیرفته نشدم و علت آن نیز

از سوی هیاتی که بنده در حضور آنها تلاوت کردم ضعف در ترکیب نغمات عنوان شد. به این منظور مدت دو سال در آموزشگاه موسیقی دینی مصر به تحصیل مشغول شدم و برای بار دوم که تست دادم برای ورود به رادیو پذیرفته شدم.» اطلاق قاری رادیو و تلویزیون به یک قاری در مصر، خیلی حائز اهمیت است و در واقع این بالاترین مقامی است که یک قاری قرآن در مصر می‌تواند کسب کند.

منبع اصلی: مرکز فعالیتهای قرآنی جوانان کشور

لینک مطلب در سایت: <http://tabriz.ir/?MID=21&Type=News&id=278>